

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/48/2017
Identifikačné číslo spisu:	1110226046
Dátum vydania rozhodnutia:	30.03.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1110226046.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v spore žalobcu A. I., bývajúcí v I., zastúpený JUDr. Ľubomírom Samuelom, advokátom v Banskej Bystrici, Horná 27, proti žalovanému Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, s o sídlom Župné námestie 13, Bratislava, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 21 C 95/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2014 sp. zn. 8 Co 511/2012, po náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 675/2016-33, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2014 sp. zn. 8 Co 511/2012 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava I z 9. októbra 2012 č. k. 21 C 95/2010-76 a vec vracia Okresnému súde Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. októbra 2012 č. k. 21 C 95/2010-76 zamietol návrh žalobcu, ktorým sa domáhal zaplatenia škody vo výške 3 429,29 eur s príslušenstvom titulom náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu podľa zákona č. 514/2003 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. V odôvodnení svojho rozhodnutia prvoinštančný súd uviedol, že pasívne legitimovaným a zodpovedným subjektom v predmetnej veci je štát - Slovenská republika v súlade s citovaným § 1 ods. 1 písm. a/ zák. č. 514/2003 Z.z., za ktorého koná žalovaný ako štátny orgán zodpovedný za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu štátu. Z dôvodu, že žalobca s a nedomáhal nároku voči vecne legitimovanému subjektu návrh žalobcu zamietol a nepokračoval v konaní vykonaním dôkazov a nezaoberal sa otázkou, či u žalobcu došlo k vzniku majetkovej ujmy. Podľa názoru súdu otázka vecnej pasívnej legítimácie nie je vadou návrhu a súd nebol povinný vyzvať žalobcu na odstránenie vád v návrhu. Len žalobca v návrhu na začatie konania je oprávnený uviesť osobu, u ktorej sa svojho nároku bude domáhať. Súd je povinný voľbu žalobcu akceptovať a následne len skúmať, či žalovaný, ktorého v návrhu označil žalobca má alebo nemá byť zaviazaným na plnenie, (resp. na určenie), ktorého sa žalobca v návrhu domáha. V tomto prípade súd zistil, že žalobca sa domáhal nároku od žalovaného, ktorému nevznikla povinnosť plniť, preto ho súd nemohol zaviazat' na zaplatenie dlžnej sumy a musel návrh žalobcu zamietnuť.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. septembra 2014 č. k. 8 Co 511/2012-92 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a vyslovil, že žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre posúdenie dôvodnosti návrhu žalobcu a následne v zhodnotení výsledkov vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým záverom a na ich základe následne vyvodil aj správne právne závery o nedôvodnosti návrhu žalobcu, keď na vec aplikoval i zodpovedajúce ustanovenia § 1 ods. 1 písm. a/, § 5 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z.z. v spojení s § 5, § 43 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré aj správne vyložil v súlade s ustálenou súdnou a výkladovou praxou a svoje dôvody vedúce k zamietnutiu návrhu žalobcu z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie na strane žalovaného aj dostatočne v súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodnil, pričom s a dôsledne vyporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami podstatnými pre právne posúdenie veci, poukázal na všetky podstatné skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, a preto jeho rozhodnutia možno považovať v tomto smere za presvedčivé. Odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie svoj záver, že žalobca nepreukázal dôvodnosť ním uplatňovaného nároku; založil na správnom právnom posúdení veci, keď za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom zodpovedá štát a žalobcom označený žalovaný ako ústredný orgán štátnej správy nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o náhradu škody spôsobenej mu pri výkone verejnej moci. Dospel k záveru, že žalobca nedôvodne vytýka súdu prvej inštancie, že jeho postupom mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, resp. že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 14. decembra 2015 sp. zn. 2 Cdo 161/2015 dovolanie žalobcu odmietol a žalovanému nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti postupu súdov nižších inštancií sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či dovolateľovi bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumel procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania. Uviedol, že dovolateľ argumentáciu o existencii procesnej vady konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. založil na nesprávnom právnom posúdení otázky pasívnej legitímácie žalovaného, s ktorou sa dovolací súd vysporiadal aj s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 70/2008 z 22. júla 2008, keď konštatoval, že právne posúdenie veci súdom v súvislosti s nastolenou otázkou vecnej legitímácie je realizáciou jeho rozhodovacej činnosti, a preto nemôže zakladať dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo súd svojím rozhodovaním neporušil žiadnu procesnú povinnosť. K námietke dovolateľa, že odvolací súd neprihliadol na spresnenie označenia žalovaného a toto spresnenie nesprávne vyhodnotil, dovolací súd poukázal na to, že žalobca podal žalobu o náhradu škody podľa zák. č. 514/2003 Z.z. a podaním tejto žaloby začalo sporové konanie, účastníkmi ktorého sú žalobca a žalovaný - ten, ktorého v žalobe označil za žalovaného (za účastníka konania nemožno považovať toho, kto nebol žalobcom v žalobe označený ako žalovaný). Dovolací súd mal za to, že vzhľadom k tomu, že žalobca až v odvolacom konaní za žalovaného označil Slovenskú republiku - Ministerstvo spravodlivosti SR, čím teda nešlo o spresnené, doplnené alebo opravené označenie v žalobe už skôr označeného účastníka konania, ale išlo o označenie úplne iného (odlišného a nového) subjektu, ktorý v konaní doposiaľ nevystupoval. Dovolací súd tak vyhodnotil postup odvolacieho súdu za procesne správny a nemajúci za následok odňatie možnosti konať pred súdom. Dovolací súd ďalej k námietke dovolateľa ohľadne nedostatku poučovacej povinnosti zo strany súdov uviedol, že poučovacia povinnosť súdu je obmedzená na poučenie účastníkov o ich procesných právach a povinnostiach (procesných úkonoch, ktoré môžu vykonať, ich dôsledkoch a procesnom postupe). Poznamenal, že zo žiadnych ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno vyvodiť povinnosť súdu poučiť žalobcu o tom, že žalovaný nie je v spore pasívne legitimovaný, nebolo by to poučením o procesných právach a povinnostiach, ale poučením o hmotnom práve, ktoré súd nie je povinný ani oprávnený poskytnúť (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 Obo 285/1993). S poukazom na uvedené uzavrel, že nepoučenie súdov nižších inštancií o tomto nedostatku nemalo za následok odňatie možnosti konať pred súdom. K dovolateľom namietanej skutočnosti, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd poukázal na to, že

právnym posúdením je činnosť súdu pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Súd ale právnym posúdením vecí neodníma účastníkovi konania možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď R 43/2003). Nesprávne právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov je Najvyšším súdom Slovenskej republiky považované za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno úspešne odôvodniť len procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie vecí ale účastníkovi konania neznemožňuje realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia a nie je preto procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

4. Na základe sťažnosti žalobcu Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) nálezom z 12. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 675/2016-33 rozhodol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 161/2015 porušil základné právo žalobcu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Žalobcovi priznal úhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Uviedol, že so závermi najvyššieho súdu nemožno súhlasiť. Podľa § 79 ods. 1 piatej vety O.s.p. ak je účastníkom štát, návrh musí obsahovať označenie príslušného štátneho orgánu, ktorý bude za štát konať. V súlade s § 43 ods. 1 O.s.p. sudca alebo poverený zamestnanec uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať. Ak ide o podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania, odošle súd uznesenie do 60 dní od doručenia takéhoto podania. Poznamenal, že všeobecný súd musí vykladať a používať § 43 ods. 1 a 2 O.s.p. v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu a súčasne musí vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Konštatoval, že v ďalších častiach Občianskeho súdneho poriadku je zakotvená osobitná poučovacia povinnosť súdu (napr. § 43 ods. 1, § 49 ods. 5 a § 52 ods. 1), ktorou je súdu výslovne uložené, aby v konkrétnych procesných situáciách osobitne poučil účastníka, a to v záujme ochrany jeho záujmov. Poučovacia povinnosť uvedená v § 43 ods. 1 O.s.p. smeruje k tomu, aby boli vady žaloby odstránené, a preto je súd povinný účastníka konania (žalobcu) poučiť, ako treba opravu alebo doplnenie žaloby vykonať; po splnení tejto povinnosti všeobecným súdom záleží už len na účastníkovi konania, či tieto vady odstráni alebo či bude jeho podanie odmietnuté (pozri I. ÚS 540/2015). Ústavný súd ďalej uviedol, že už zo samotnej žaloby vyplýva, že sa ňou žalobca (sťažovateľ) domáhal zaplatenia finančnej sumy z titulu náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci v súlade so zákonom o zodpovednosti za škodu, pričom svoj nárok vyvodzoval z tohto zákona, a z ktorého je v súlade s § 1 a § 3 ods. 1 písm. a/ zrejma zodpovednosť štátu, aj keď v žalobe žalobca označil za pasívne legitimovaný subjekt Ministerstvo spravodlivosti SR, orgán, ktorý je oprávnený v mene štátu konať. Ústavný súd tak konštatoval, že ak bol žalobcom v žalobe ako žalovaný označený len orgán oprávnený v mene štátu konať, pričom z iných častí žaloby zjavne vyplývalo, že smeruje proti štátu, bolo podľa jeho názoru namieste, aby vo veci sťažovateľa konajúci všeobecný súd pristúpil k aplikácii § 43 ods. 1 O.s.p. pre vadu žaloby spočívajúcu v jej nezrozumiteľnosti z dôvodu neurčitosti. V zmysle označeného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou okresného súdu sťažovateľa na odstránenie tejto vady vyzvať. Okresný súd však takto nepostupoval a aj napriek tomu, že v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie sťažovateľ namietal nedodržanie poučovacej povinnosti zo strany okresného súdu, a krajský súd z nedostatku v postupe okresného súdu nevyvodil žiadny dôsledok, naopak, odvolací súd svojím postupom a rozhodnutím prísne formalistický postup okresného súdu odobril. Ústavný súd pripomenul aj judikatúru najvyššieho súdu, v ktorej dospel k právnemu záveru, že riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania je náležitosťou riadneho návrhu, bez ktorého nemožno v konaní pokračovať (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 64/2011 z 28. októbra 2011, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 149/2011 z 26. septembra 2012 a uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 193/2009 z 29. septembra 2009). Ústavný súd uzavrel, že neuplatnenie osobitnej poučovacej povinnosti vo veci žalobcu konajúcich všeobecných súdov predstavovala taký závažný procesný postup, ktorým sa žalobcovi ako účastníkovi konania znemožnila realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva na účely ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Výklad, ktorý najvyšší súd uplatnil pri posudzovaní

pripustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. pri rozhodovaní o dovolaní žalobcu, považuje ústavný súd za prehnane formalistický, ktorý vo svojich dôsledkoch zasiahol do podstaty základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie s účinkami denegationis iustitiae.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 12. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 675/2016-33 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov).

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „CSP“).

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobcu, ktoré pôvodne odmietol najvyšší súd svojím uznesením zo 14. decembra 2015 sp. zn. 2 Cdo 161/2015, a ktoré bolo hore uvedeným nálezom ústavného súdu zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu, bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku, zostávajú zachované).

8. So zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania dospel najvyšší súd k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po náleze ústavného súdu, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty jeho nálezu z 12. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 675/2016-33 prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie z existencie procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v nadväznosti na porušenie čl. 46 ústavy, tak ako bolo uvedené v predmetnom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky. Vzhľadom na uvedenú vadu najvyšší súd zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. septembra 2014 sp. zn. 8 Co 511/2012 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava I z 9. októbra 2012 č. k. 21 C 95/2010-76 a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 CSP, § 450 CSP, § 455 CSP).

9. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie postupom podľa § 453 ods. 3 CSP.

10. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.